

Реалізація професійного розвитку вчителя інформатики сучасного закладу загальної середньої освіти

Любов Дольнікова¹, Ірина Максимек²

Опубліковано	Секція	УДК
30.09.2024	Освіта/Педагогіка	373.5:004]-051

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13995164>

Анотація. В статті проаналізовано особливості професійного розвитку вчителів інформатики закладу загальної середньої освіти в контексті завдань і вимог сучасної освіти, наведено вимоги до розвитку професійної компетентності вчителя інформатики, схарактеризовано науково-теоретичні підходи до професійного розвитку сучасного вчителя. Встановлено, що вчитель інформатики повинен постійно працювати над поповненням своїх знань, професійно розвиватися і вдосконалюватись, будувати своє вдосконалення на конструктивному підході, шукати взаємодії і розвитку у щоденній суб'єкт-суб'єктній взаємодії з своїми учнями. Аргументовано, що професійний розвиток ефективно реалізується під час міжособистісної взаємодії педагогів, під час семінарів, вебінарів, майстер-класів, самостійних інноваційних розробок. Визначено, що розвиток вчителя інформатики орієнтований на оволодіння і запровадження нових елементів змісту освіти та засобів його реалізації. На основі теоретичних узагальнень розглянуто особливості реалізації завдань професійного розвитку вчителя інформатики в закладі загальної середньої освіти, виокремлено якісні характеристики професійного портрету сучасного вчителя інформатики, запропоновано найбільш оптимальні та ефективні шляхи реалізації професійного розвитку вчителя інформатики: ознайомлення з педагогічним досвідом учителів-новаторів; оволодіння інноваційними педагогічними технологіями; вивчення методологічних джерел, законодавчих актів в галузі освіти; участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань; використання актуальних новин засобів масової інформації стосовно змін, що відбуваються у системі педагогічної освіти; урахування особливостей національної системи виховання, що репрезентує українську етнопедагогіку, прогресивні традиції українців у родинному, громадянському, національному та патріотичному вихованні; урахування особливостей воєнного часу; освоєння елементів педагогічної майстерності в процесі організування професійного педагогічного спілкування.

1

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6163-3629>
² магістрант кафедри педагогіки та інноваційної освіти Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-6163-3629>

У
Р
Е
R
L
I
N

Ключові слова: професійний розвиток, вчитель інформатики, професійна компетентність, професійний портрет вчителя інформатики, засоби реалізації професійного розвитку.

Implementation of professional development of a computer science teacher of a modern institution of general secondary education

Annotation. The article analyzes the features of the professional development of computer science teachers in secondary education institutions in the context of modern educational tasks and requirements. The requirements for the development of the professional competence of a computer science teacher are presented, and the scientific-theoretical approaches to the professional development of a modern teacher are characterized. It has been established that a computer science teacher must constantly work on enhancing their knowledge, professionally develop and improve, build their improvement on a constructive approach, and seek interaction and growth in daily subject-to-subject interaction with their students. It is argued that professional development is effectively realized during interpersonal interaction of teachers in seminars, webinars, master classes, and through independent innovative developments. It is determined that the development of a computer science teacher is oriented toward mastering and implementing new elements of educational content and means of its realization. Based on theoretical generalizations, the features of the implementation of professional development tasks for a computer science teacher in a secondary education institution are considered. Qualitative characteristics of the professional profile of a modern computer science teacher are highlighted, and the most optimal and effective ways of implementing the professional development of a computer science teacher are proposed: familiarization with the pedagogical experience of innovative teachers; mastering innovative pedagogical technologies; studying methodological sources and legislative acts in the field of education; participating in the work of methodological associations, seminars, conferences, and pedagogical readings; using relevant news from mass media regarding changes in the system of pedagogical education; considering the peculiarities of the national education system, which represents Ukrainian ethnopedagogy, the progressive traditions of Ukrainians in family, civic, national, and patriotic education; taking into account the specifics of wartime; mastering elements of pedagogical mastery during professional pedagogical communication.

Keywords: professional development, computer science teacher, professional competence, professional profile of a computer science teacher, means of implementing professional development.

Вступ

Вимоги сучасного ринку праці, запити споживачів освіти, намагання педагога йти в ногу з часом і бути професійно мобільним можуть бути реалізовані основними засадами освіти впродовж всього життя, оскільки сучасна наука розвивається настільки швидко, що часто професійні знання, здобуті педагогом у закладі вищої освіти, вже за кілька років стають недосконалими і неповними та потребують доповнення та осучаснення, а сучасний учень в своїй пізнавальній активності очікує від педагога дієвої реалізації інноваційності педагогічної взаємодії, що спрямована на ефективний результат поставлених перед освітою завдань в досягненні сформованих результатів навчання, що зазначені в стандартах освіти України та визначені основними суб'єктами педагогічного процесу: вчителем, який хоче навчити, сформувати творчу особистість готову до професійної мобільності та учнем, що прагне отримати сучасні, орієнтовані на запити ринку праці і успіх, знання.

Питання професійного розвитку вчителя завжди було в полі наукових досліджень педагогів та управлінців. Цьому питанню присвячені наукові публікації великої кількості вчених, багато з них виокремлені в методологічні моделі професійного становлення і розвитку, що вже є класикою педагогічної науки. Теоретико-методологічною базою нашого дослідження є наукові розвідки таких дослідників М.О., Антонченко О.В. Вознюк, В.В. Дивак, О.А. Дубасенюк, Л.Ніколенко, С.І. Мірошник, Н.В. Мукан, Н.В. Олефіренко, Л.Пуховська, В.А.Семиченко, В.В. Шовкун, А.Шуляк тощо. В обґрунтованих узагальнених висновках науковців подано глибокий аналіз методологічних та теоретико-практичних проблем професійного розвитку педагога, аргументовано подано сутність поняття професійного розвитку, проаналізовано авторські трактування цієї категорії. На основі праць зарубіжних і вітчизняних науковців та власних спостережень ми розглядаємо професійний розвиток як формування і розвиток вчителя-професіонала, що прагне до постійного вдосконалення різних видів своєї професійної діяльності у неперервному процесі постійного самовдосконалення, що можна реалізувати через кваліфікаційну рамку навчання протягом життя, систему неформальної освіти. Саме в Законі України «Про освіту» чітко визначено вимоги до педагога в контексті його професійного розвитку. Безперечно, вважають науковці, що самостійно зреалізувати завдання професійного розвитку педагогові складно, а тому йому необхідне навчання як засіб реалізації мети саморозвитку і самовдосконалення. Особливо це актуально для вчителя інформатики, коли засоби реалізації змістового наповнення предмету розвиваються з надзвичайною швидкістю. Так, поняття штучного інтелекту активно обговорюється з 2022 року, а на сьогодні ця проблема фахово обговорюється і впроваджується в освітній процес. Тому вчитель інформатики повинен постійно працювати над поповненням своїх знань, професійно розвиватися і вдосконалюватись, будувати своє вдосконалення на конструктивному підході, шукаючи взаємодії і розвитку у щоденній суб'єкт-суб'єктній взаємодії з своїми учнями. Практика свідчить, що професійний розвиток ефективно реалізується під час міжособистісної взаємодії педагогів, під час семінарів-обмінів, вебінарів, майстер-класів, самостійних інноваційних розробок, що орієнтовані на осучаснення і технологізацію процесу навчання тощо. Особливо динамічним і випереджувальним є розвиток вчителя інформатики, що орієнтований на оволодіння і запровадження нових елементів змісту освіти та засобів його реалізації, що зумовило вибір теми нашого дослідження.

Мета статті. Аналіз сучасних засобів функціонування системи професійного розвитку вчителя інформатики закладу загальної середньої освіти, як компонента системи самовдосконалення.

Завдання статті. На основі теоретичних узагальнень розглянути особливості реалізації завдань професійного розвитку вчителя інформатики в закладі загальної середньої освіти.

Результати

Законодавча політика України та нормативно-правове регулювання професійної діяльності педагога як визначального суб'єкта освітнього процесу передбачає не тільки можливість неперервного навчання для його вдосконалення, а й об'єктивну необхідність. Відповідно до Закону України «Про освіту» педагог може і повинен в контексті власного професійного розвитку обирати один з видів освіти впродовж життя – формальну, неформальну чи інформальну освіту.[4] Найдоступнішою, і на думку учителів, найефективнішою, формою професійного розвитку і підвищення кваліфікації є засоби і платформи неформальної освіти, яка не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних або часткових освітніх кваліфікацій, суттєво впливати на

кар'єрний зріст, підвищувати мотивацію в контексті матеріального заохочення. Саме неформальна освіта допомагає швидко і вчасно отримати необхідні знання відповідно до потреб особистості вчителя і сучасних вимог на ринку освітніх послуг, врахувати запити як освітньої галузі загалом так і суб'єктів освітнього процесу зокрема. Неформальна освіта сучасного вчителя переважно здобувається в неурядових установах, на платформах дистанційного навчання, на приватних платформах провідних фахівців галузі, на спеціальних курсах при відділах освіти тощо. Зазначимо, що держава не встановлює вимоги до закладів неформальної освіти, не регламентує їх функціонування в часі, обсязі та змісті. Заклади і організації, що надають послуги в системі неформальної освіти, можуть надавати освітні послуги без ліцензії, але вони повинні оприлюднити свої програми, мати рецензії та рекомендації, зазначити умови отримання здобувачем сертифікату чи іншого документа та подати реквізити установи, відповідальних та контактних осіб, які забезпечують провадження освітньої діяльності в межах неформальної освіти. Це дає широке коло вибору вчителю саме цієї чи іншої форми навчання в контексті свого професійного розвитку для того, щоб досягти вершин педагогічної діяльності, не втратити до неї інтерес, відчувати внутрішнє задоволення від виконуваної роботи, іти в ногу з сучасністю.

В організуванні і плануванні умов професійного розвитку і механізмів їх реалізації на сьогодні найбільш оптимальними вважаються андрагогічний, акмеологічний особистісно орієнтований підхід та компетентнісний підходи. Ми погоджуємось з Л.Ніколенко [7], яка переконливо зазначає, що для забезпечення ефективності професійного розвитку вчителів важливо спиратись на особистісно орієнтований підхід до освіти вчителя, враховувати його професійну особисту зорієнтованість, мотивацію до розвитку і вдосконалення, професійний досвід, усвідомлення проблем професійного розвитку та володіння підходами до їх вирішення. Це, на переконання дослідниці, реалізовує намагання вчителя пізнати себе, самовизначитись, поставити завдання розвитку і самореалізуватися. Низка науковців, як от Л.Набока, В. Пуцов [10], Н.Мукан [6], Н. Олефіренко [8], Л.Пуховська [9], домінуючим вважають андрагогічний підхід, апелюючи на важливості властивостей і якостей андрагогічного підходу під час організування післядипломної освіти дорослих, оскільки саме цей підхід спрямований на самостійний вибір і здійснення своєї освіти для професійного розвитку, і проводиться вчителем добровільно на основі власного рішення і з урахуванням особливостей провадження професійної діяльності та її цільових установок, обираючи інтерактивні методи освіти. Акмеологічний підхід є чи не найважливішим в освіті дорослих, а під час проходження навчання в системі підвищення кваліфікації для професійного розвитку він інтегрує закономірності, принципи, правила, методи та засоби організування та структурної побудови системи набуття нових знань та формування нових компетентностей, що сприяє високому рівню професійної ефективності вчителя]. Компетентнісний підхід, як домінуючий підхід сучасної школи, потребує професійних знань педагога для формування закладених в державних стандартах компетентностей та отримання запрограмованих результатів навчання, що підтверджують цей процес формування компетентностей.[1, 3] Як показує досвід, це є найважливішою частиною у професійному вдосконаленні вчителів старшого та середнього віку, які звикли працювати по своїх апробованих методиках, важко долучаються до процесу впровадження інновацій, проблемно сприймають нове і інноваційне. Як зазначають дослідники [12] професійний портрет сучасного вчителя інформатики включає такі якісні характеристики:

- саморозвиток і самовдосконалення вчителя інформатики відбувається з використанням WEB-ресурсів, що розміщені в інформаційному освітньому середовищі;

- учитель інформатики вміє проектувати процес навчання в інформаційному освітньому середовищі і професійно педагогічно керувати цим процесом;
- учитель інформатики вміє вибудовувати авторську методичну систему навчання інформатиці в різних формах і режимах педагогічної взаємодії;
- учитель інформатики здатний передбачати, прогнозувати і запобігати можливим негативним наслідкам використання WEB-ресурсів в освітньому процесі;
- учитель інформатики повинен враховувати можливості матеріально-технічної бази організування і провадження педагогічного процесу в інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі;
- учитель інформатики повинен вміти обирати якісні електронні освітні ресурси до занять, на високому рівні розробляти власні WEB-ресурси, педагогічно доцільно використовувати їх у навчальному процесі;
- учитель інформатики повинен надавати консультаційну і методичну допомогу іншим старшим учителям, учителям-предметникам з питань і механізму використання WEB-ресурсів, організування, дидактичного забезпечення та проведення занять в інформаційному освітньому середовищі, вміти проводити консультаційні семінари та майстер-класи для них.

Досягнути цих комплексних якісних характеристик дає можливість саме професійний розвиток, який ґрунтується на поглибленні та осучасненні змісту та форм і методів формування професійної компетентності. Розвиток професійної компетентності вчителів інформатики уже в процесі професійної діяльності реалізується через організацію процесу навчання та розвитку педагогічних працівників на основі технологій, що пропонує ринок освітніх послуг, форм і методів навчання, які впроваджуються в системі освіти під час проведення курсів, семінарів, майстер-класів, вебінарів тощо. Вчителі інформатики під час вибору форм підвищення своєї кваліфікації з метою оновлення і осучаснення змісту своїх професійних компетентностей, обирають ті, що найбільше сприяють формуванню у фахівців професійної компетентності на основі принципів науковості, системності, міцності знань, умінь і навичок, якостей, що необхідні для якісного здійснення професійної діяльності в частині операційного компоненту педагогічного процесу. Сучасний вчитель інформатики все частіше ставить собі за мету отримати підвищення своєї компетентності через інтеграцію методологічних, предметних, психолого-педагогічних знань, що сприятиме його методичному зростанню і дасть ефективні результати у сформованих результатах навчання. У плануванні і реалізації власного професійного розвитку і вдосконалення вчитель інформатики звертається до таких складових своєї професійної компетентності як методологічна, предметна і діяльнісна. Зазначимо, що сучасний вчитель інформатики, який підвищує свою кваліфікацію очікує від організаторів:

- високого рівня науковості і сучасності інформації;
- висвітлення особливостей та інструментів застосування WEB-технологій для оволодіння новими методами і засобами самоосвіти;
- створення і використання освітніх WEB-ресурсів і методичної готовності працювати з розміщеними на освітніх WEB-сайтах ресурсах;
- системності і систематичності у викладі навчальної інформації на заняттях підвищення кваліфікації з метою професійного становлення і розвитку;
- побудови процесу навчання з урахуванням зворотного зв'язку;
- структурованості інформації, що виноситься на обговорення;
- візуалізації навчальної інформації;
- майстерності викладача-організатора взаємодії під час проведення занять з професійного розвитку;
- достеменно володіння педагогічною технікою, особливо вербальною;
- недовготривалість занять;

- необов'язковість виконання підсумкової роботи, тобто самоконтроль.

Констатуємо, що саме авторитарний стиль педагогічної взаємодії під час проходження навчання не сприяє ефективному результату і не забезпечує якості проходження курсів. Ми дотримуємось думки зарубіжних менеджерів освіти, що вчитель сам обирає собі тип, форму, засоби реалізації свого професійного зростання, демонструє це під час організування освітнього процесу з своїми учнями, ділиться результатами на методичних семінарах з своїми колегами, доводить ефективність впровадження засобів професійного розвитку, які він здобув[6]. На нашу думку, некоректно виставляти вчителя під час проходження курсів підвищення кваліфікації чи стажування як неуспішного учня, що має відпрацювати свою оцінку, а не результат. За нашими спостереженнями саме такий елемент як підсумковий контроль на курсах часто є причиною невідвідування семінарів чи курсів підвищення кваліфікації, хоча провадять їх цікаві педагоги, а по змісту такі курси є інноваційними і дуже цікавими. Ще одна проблема, на яку зважають слухачі курсів підвищення кваліфікації – це харизма викладача, його професіоналізм, гуманістичне спрямування його педагогічного впливу на слухачів, володіння всіма складовими педагогічної техніки. Саме ці зазначені особливості і підходи до організування процесу професійного розвитку вчителів загалом і вчителів інформатики зокрема є провідними. Про це переконливо зазначають науковці, про це зазначають самі вчителі закладу загальної середньої освіти.

Наші спостереження і анкетування вчителів закладів загальної середньої освіти засвідчують, що більшість вчителів надають перевагу дистанційним формам неформальної освіти – 155 вчителів з 172 опитаних, що складає 90%. Серед причин, визначених вчителями надання переваги саме дистанційним формам підвищення кваліфікації вчителі зазначають:

- доступність і можливість працювати в зручний час і вдома;
- можливість ознайомитись зі змістовим наповненням курсу;
- можливість ознайомитись з пробними безкоштовними елементами дистанційних тренінгів і вебінарів;
- часто можливість обрати викладача;
- відносно невелика вартість, а часто безоплатність курсів, які пропонує адміністрація школи, району чи області;
- визначення змісту власної професійної траєкторії розвитку;
- можливість переглядати відеозаписи занять.

Останні роки в закладі загальної середньої освіти педагогічні кадри поповнились достатньою кількістю вчителів-чоловіків, які прагнуть володіти знаннями та здатностями входження в професію через навчання в неформальному форматі з метою становлення та професійного розвитку і самовдосконалення. Важливими є засоби реалізації завдань професійного розвитку молодими вчителями інформатики. Як показує практика випускники спеціальностей галузі «Інформатика» затребувані на ринку праці як фахівці ІТ-галузі, вони не вивчали педагогічних дисциплін в обсязі, що забезпечує професіоналізм вчителя інформатики, а тому опитані нами вчителі інформатики зазначають такі чинники входження в професію та професійного зростання під час проходження неформального навчання:

- ознайомлення і опанування педагогічним досвідом учителів-новаторів, завданнями в галузі професійної ідентифікації та професійного зростання і самовдосконалення;
- оволодіння інноваційними педагогічними технологіями, ігровими навчальними додатками для забезпечення інтерактивності процесу вивчення інформатики з учнями закладу загальної середньої освіти;
- вивчення методологічних джерел, законодавчих актів в галузі освіти;
- зустрічі з педагогами-новаторами;

- участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, конференцій, педагогічних читань тощо.
- використання актуальних новин засобів масової інформації, які швидко реагують на всі новації і зміни, що відбуваються у системі педагогічної освіти та освітньому процесі;
- урахування особливостей національної системи виховання, що репрезентує українську етнопедагогіку, прогресивні традиції українців у родинному, громадянському, національному та патріотичному вихованні;
- урахування особливостей воєнного часу;
- освоєння елементів педагогічної майстерності в процесі організування професійного педагогічного спілкування.

На нашу думку, неформальне навчання на курсах, в центрах професійного розвитку, відвідування вебінарів, участь у майстер класах формує професійну свободу викладача. Якщо педагог має професійну свободу, то можлива буде ефективна організація процесу професійного самозростання і саморозвитку вчителя, що є своєрідним пошуком на пряму особистісного розвитку і вдосконалення, набуття авторськи обґрунтованих вмінь щодо організування та методичного забезпечення уроків різних типів і в різних режимах (онлайн чи офлайн). Учителю важливо вміти проводити самоаналіз власної професійної діяльності з метою постійно формувати і вибудовувати траєкторію особистісного самовдосконалення і зростання. Наші спостереження дають підстави констатувати, що вчитель, який пройшов навчання в контексті власного професійного розвитку в рамках неформальної освіти, переживає особистісні трансформаційні зміни, що посилюють прояв та розвиток тих професійних якостей вчителя, які направлені на успішне здійснення професійної діяльності, а також при цьому гальмуються якості, що не беруть участі в цьому процесі, підвищується самооцінка, проявляється педагогічний оптимізм, що особливо важливо для педагогів, які не отримували педагогічну освіту в педагогічному закладі освіти.

Ми переконливо зазначаємо, що самоосвіта, здобута вчителем вже в процесі провадження педагогічної діяльності є ефективним засобом і стимулом професійного педагогічного розвитку. Внаслідок неформальної освіти вчитель наближує свій реальний образ до ідеалу, відчуває потребу керувати власним розвитком, бачить реальні результати. Це передбачає оволодіння навичками самоорганізації, яка демонструється через як психологічна готовність до педагогічної діяльності, а також в саморегуляції, як свідомому управлінні своєю поведінкою, внутрішньою технікою і рефлексією, енергетичним потенціалом, контролем над емоціями, збереженням здатності критично мислити і розв'язувати складні ситуаційні задачі, що виникають у повсякденному педагогічному процесі. Зупинимось на особливостях розвитку професійної компетентності вчителя інформатики під час його викладацької діяльності. Ми зазначали, що для розвитку і самовдосконалення творчий вчитель планує та організовує свій розвиток в основному з метою підвищення якості та ефективності дидактичного забезпечення процесу навчання для кожного етапу реалізації мети навчання, тому десь моделює свій професійний розвиток. Самодіагностика професійної компетентності вчителя інформатики передбачає формування фундаменту для констатації труднощів у його роботі, сприяє встановленню і пошуку оптимальних шляхів їх подолання, тобто розробляється власна модель розвитку професійної компетентності вчителя інформатики засобами інформаційно-комунікаційних технологій і складається перспективний план методичного супроводу її реалізації. На основі цього учитель може виробити індивідуальну програму саморозвитку і спрогнозувати очікуваний методичний супровід у формі індивідуальних програм. У такій програмі вчитель акцентує на своїх проблемних питаннях, а саме:

- визначає тематику самоосвітньої науково-методичної роботи;

- бере участь у роботі всіх методичних структур закладу освіти та районних і обласних відділів освіти;
- дотримується встановлених вимог для розробки та впровадження методичних матеріалів, що є засобами реалізації методів та принципів навчання;
- визначає власну траєкторію свого професійного розвитку;
- вивчає досвід учителів-новаторів;
- постійно цікавиться проблемами своїх вихованців на шляху покращення результатів навчання;
- знайомиться з методологією проведення педагогічних досліджень та провадить ці дослідження для вироблення ефективної стратегії побудови методичної роботи.

Наявність такої індивідуальної програми підвищення якості навчання інформатики та реалізація цільового і змістового компонентів в закладах загальної середньої освіти перебуває в пропорціональній залежності від рівня сформованої професійної компетентності вчителя інформатики. Цілеспрямоване впровадження в процес розвитку професійної компетентності вчителів під час проходження підвищення кваліфікації вчителів інформатики засобів інформаційно-комунікаційних технологій в рамках неперервної освіти є необхідною умовою при використанні будь-яких форм і методів організації навчання та розвитку вчителів у сучасних умовах.

Найбільш затребуваними в сучасних вчителів і учнів є Інтернет послуги, що мають ресурси з освітнім контентом призначеним як для учнів так і вчителів, виконують роль дієвого інструментарію у розвитку професійних компетентностей всіх учасників освітнього процесу. Величезні пропозиції Інтернету відкривають широкі можливості вчителів встановити власні траєкторії розвитку своєї професійної компетентності, деталізуючи змістове та процесуальне наповнення свого професійного зростання. Саме дуже часто вчителі самостійно не вправляються з опануванням тої великої кількості програмного забезпечення освітнього процесу і з задоволенням звертаються до участі в майстер класах, проходять інтерактивні курси по створенню власного контенту, доповнення і вдосконалення наявних електронних ресурсів по використанню їх на своїх заняттях і для забезпечення самостійної роботи учнів. У період повномасштабного вторгнення росії в Україну, з'явилась потреба організування індивідуальної педагогічної бесіди та психологічної допомоги з дітьми, що мають статус тимчасово переміщених осіб, а часті тривоги та необхідність перебування в укриттях вимагають обміну досвідом щодо організування і продовження навчання в укриттях. Зазначимо, що в таких ситуаціях важливими залишаються курси та майстер класи по урахуванню педагогічної толерантності, майстерності педагогічного спілкування, організування контролю та оцінювання результатів навчання.

Варто зазначити, що в складних умовах воєнного часу вчителі закладу загальної середньої освіти намагаються наповнити освітній простір оптимізмом та інноваційністю, продовжують застосування інноваційних методик навіть в укриттях, долучають до колективної пізнавальної діяльності учнів всіх вікових категорій, акцентують на патріотичному, громадянському та національному вихованні і при цьому відчують недостатність досвіду, перебувають у пошуку. Часто, протягом останніх років, вчителі у своїх побажаннях стосовно наповнення змісту курсів підвищення кваліфікації висловлюють побажання розглянути засоби оптимізації педагогічної взаємодії під час перебування в укриттях, особливості роботи з тимчасово переміщеними учнями, дітьми, в яких батьки на фронті або загинули. Це питання, на нашу думку, висвітлено дуже недостатньо, потребує глибокого аналізу, обміну досвідом та впровадження інновацій. Саме змістове наповнення курсів підвищення кваліфікації, майстер-класів, семінарів та тренінгів має бути орієнтованим на урахування цих особливостей, а це значить, що реалізацію цих курсів повинні здійснювати висококваліфіковані фахівці, що не завжди відповідає дійсності. В науковій літературі,

в документах МОНУ зазначають, що в багатьох закладах вищої освіти діють Центри інноваційних освітніх технологій для розвитку професійної педагогічної компетентності, які орієнтовані на організування курсів підвищення кваліфікації, стажування, тренінгів, вебінарів, майстер-класів тощо. Це стосується і Національного університету «Львівська політехніка», де функціонує центр інноваційних освітніх технологій, який ефективно співпрацює з закладами загальної середньої освіти, обласним відділом освіти і вчителі інформатики є активними слухачами курсів, учасниками вебінарів і майстер-класів. Вчителеві закладу загальної середньої освіти пропонуються такі курси: «Вчимося вчити дистанційно (на базі сервісів Google)», «Розгортання LMS MOODLE у закладі освіти», «Основи е-дидактики», «STEM-урок (заняття) у закладі освіти», «Планування STEM-тижня у закладі освіти», «Адміністрування LMS Moodle у закладах освіти. Автоматизація процесів», «Цифровий профіль педагога», «Самооцінка професіоналізму педагога: сучасні вимоги» та багато курсів стосовно інших сфер діяльності педагога у закладі освіти. Переважна більшість вчителів інформатики зазначає потребу у щорічному проходженні курсів підвищення кваліфікації шляхом участі і майстер-класах, тренінгах, семінарах по обміну інноваційним досвідом, акцентує на досягненнях в реалізації основних завдань професійного розвитку вчителя інформатики щодо поглиблення та реалізації професійної педагогічної компетентності на основі особистісних запитів та принципів андрагогічного та акмеологічного підходів;

- інтеграція загальних та окремих фахових компетентностей у професійну компетентність;
- провадження педагогічної діяльності в контексті навчання, розвитку і виховання учнів;
- засвоєння інноваційних методик і технологій, оволодіння ефективними методами і засобами навчання та виховання;
- набуття досвіду формування, вдосконалення змісту педагогічної освіти у контексті завдань підвищення її якості;
- створення умов для фахового зростання та підвищення освітнього рівня викладачів.

Нами встановлено, що сучасні вчителі позитивно ставляться до можливостей використання засобів неформальної освіти, проте зазначають, що її результати не завжди враховуються при атестації, часто педагоги не поінформовані про те, де можна навчитись, а ще гірше, що за це треба платити власні кошти із досить мізерної оплати праці вчителя. Саме над цими питаннями треба працювати керівництву школи, обласних відділів освіти, Міністерства освіти і науки України.

Висновки

Узагальнюючи зазначимо, що обґрунтованими є пріоритети державної політики щодо розвитку освіти в першій чверті XXI століття, що зазначені в освітніх нормативних документах, у змісті яких важливе місце відведено розвитку системи безперервної освіти та навчання протягом життя. Неформальна освіта, вимоги сучасності і постійний потяг вчителя до саморозвитку і самовдосконалення сприяють постійному пошуку нового і, відповідно, рухові уперед, у ногу з часом, до нових вершин педагогічної майстерності не зважаючи на будь-які труднощі на своєму шляху. Система організування підвищення кваліфікації та професійного розвитку вчителя є науково обґрунтованою, практично підтвердженою і потребує подальшого вдосконалення і осучаснення. Це особливо актуально для вчителів інформатики, в змістовому наповненні предмету яких відбуваються стрімкий розвиток і зміни, що потребує постійного оновлення ними знань та вдосконалення професійної компетентності. Тому саме професійно організована і правильно побудована система професійного розвитку

вчителя інформатики є актуальною, потребує вивчення та обґрунтування форм і методів її реалізації, що буде предметом наших подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Антонченко М. О. Інформаційно-цифрова компетенція педагога. Створення інформаційно-освітнього середовища сучасного закладу освіти України: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 15 бер. 2019 р.). Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2019. С. 5–8.
2. Вознюк О. В., Дубасенюк О. А. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін. Науковий часопис НПУ імені М. М. Драгоманова. Київ, 2010. Вип. 12 (22). С. 17–20. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/8418/1/> (дата звернення: 15.09.2024)
3. Дивак В. В. Використання медіа інформаційних технологій у змішаному навчанні в системі відкритої післядипломної освіти. Цифрові технології в освітньому процесі закладів освіти: зб. матеріалів VII Всеукр. інтеракт. наук.-практ. конф. (Рівне, 24 вер. – 24 жовт. 2018 р.). Рівне : РОІППО, 2019. С. 39–42.
4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.09.2024)
5. Мірошник С. І. Професійний розвиток педагога: сучасні підходи Народна освіта. 2016. Вип. 2 (29). URL: www.narodnaosvita.kiev.ua/ (дата звернення: 12.09.2024)
6. Муқан Н. В. Професійний розвиток учителів загальноосвітніх шкіл Великої Британії, Канади, США : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 248 с.
7. Ніколенко Л. Модернізація післядипломної педагогічної освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу. Післядипломна освіта в Україні. 2007. №2. С. 38–41.
8. Олєфіренко Н. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до проектування дидактичних електронних ресурсів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Харків, 2015. 46 с.
9. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів : рух до концептуальної карти. Порівняльна професійна педагогіка : науковий журнал. 2011. №1. URL: <http://khnu.km.ua/root/res/2-7001-31.pdf> (дата звернення: 29.08.2024)
10. Пуцов В. І., Набока Л. Я. Особливості навчання дорослої людини : навч. посібн. Київ : ЦІППО АПН України, 2004. 56 с.
11. Семиченко В. А. Психологічні аспекти професійної підготовки і післядипломної освіти педагогічних кадрів. Післядипломна освіта в Україні. 2001. №1. С. 54–57.
12. Шовкун В. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів інформатики у квазіпрофесійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2016. 247 с.
13. Шуляк А. Особливості професійної діяльності вчителя інформатики. Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи: збірник наук. праць. 2020. Вип. 2 (4). С. 140–147.